

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
สารบัญ	ฅ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 คำถามนำของการวิจัย	6
1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	6
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	6
1.4 กระบวนวิธีวิจัย	7
1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับ	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
2.1 ประวัติศาสตร์ของเมืองหลวงพระบาง	10
2.2 รูปแบบของเรือนลาวลุ่ม	19
2.3 การปลูกเรือนตามคติความเชื่อ	23
2.4 ความเชื่อของการปลูกเรือน	24
บทที่ 3 กระบวนวิธีการวิจัย และขั้นตอนของการศึกษาวิเคราะห์	31
3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
3.2 รวบรวมข้อมูลภาคสนาม	32
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	35
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์	35
บทที่ 4 ข้อมูลทางคติความเชื่อของการปลูกเรือน	36
4.1 ข้อมูลทางคติความเชื่อของการปลูกเรือน	37
4.2 รูปแบบของเรือนเผ่าลาวลุ่มตามแต่ละช่วงปีที่น่าศึกษา	57
4.3 ข้อมูลทางด้านคติความเชื่อจากผู้ที่อาศัยอยู่เรือนที่ศึกษา	86

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 5	วิเคราะห์ถึงปัจจัยและอิทธิพลที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงคตินิยมเชื่อของการ ปลูกเรือน	102
5.1	เรือนที่ปลูกในช่วงปี ค.ศ. 1940-1954	102
5.2	เรือนที่ปลูกในช่วงปี ค.ศ. 1955-1974	112
5.3	เรือนที่ปลูกในช่วงปี ค.ศ. 1975-1999	117
5.4	เรือนที่ปลูกในช่วงปี ค.ศ. 2000 ถึงปัจจุบัน	125
บทที่ 6	สรุปผลของการศึกษา	133
6.1	คตินิยมเชื่อของการปลูกเรือน	140
6.2	สาเหตุที่มีผลต่อคตินิยมเชื่อ	143
6.3	ข้อเสนอแนะและปัญหาที่พบในการวิจัย	145
บรรณานุกรม		147
ภาคผนวก		148
ประวัติผู้เขียน		149

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
4.1 การทำนายลักษณะของตาเสาเรือน	40
4.2 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับไม้	87
4.3 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับดิน	87
4.4 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับการจัดวางทิศ	87
4.5 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับเจ้าของเรือน	88
4.6 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับพิธีกรรม	88
4.7 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับไม้	89
4.8 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับดิน	90
4.9 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับการจัดวางทิศ	90
4.10 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับเจ้าของเรือน	90
4.11 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับพิธีกรรม	91
4.12 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับไม้	92
4.13 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับดิน	93
4.14 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับการจัดวางทิศ	93
4.15 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับเจ้าของเรือน	93
4.16 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับพิธีกรรม	94
4.17 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับไม้	96
4.18 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับดิน	96
4.19 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับการจัดวางทิศ	96
4.20 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับเจ้าของเรือน	97
4.21 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับพิธีกรรม	97

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า	
2.1	ที่ตั้งหลวงพระบาง	11
2.2	เรือนลาวเทิงที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย	12
2.3	เรือนลาวสูงที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย	13
2.4	เรือนของผู้ที่เป็นขุนนางที่ปลูกในช่วงที่ฝรั่งเศสปกครอง	20
2.2	เรือนที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบของเรือนเผ่าลาวลุ่มที่ปลูกด้วยไม้ทั้งหลัง	20
2.3	เรือนที่สร้างด้วยวัสดุที่ทันสมัยในช่วงที่ฝรั่งเศสปกครอง	20
2.4	เรือนที่ศึกษาหลังที่ 15 ปลูกในปีค.ศ.1960	21
2.5	เรือนสมัยใหม่ได้ปรากฏขึ้นที่มีขนาดใหญ่ ที่มีโครงสร้างทำด้วยคอนกรีต	22
3.1	แผนผังเขตอนุรักษ์เมืองหลวงพระบาง	33
3.2	แผนที่ตั้งของหมู่บ้านที่ศึกษา	33
4.1	ตำราปลูกเรือนตามอายุของคนที่จะปลูกเรือน	46
4.2	ยันต์ที่ใช้ติดเสาเรือน	47
4.3	การหมุนตัวของพญานาค	49
4.4	การหมุนตัวของพญานาค	50
4.5	ข้าวของเครื่องใช้ที่นำมาใช้ในพิธีสวด	52
4.6	การทำพิธีสวด	53
4.7	ตำแหน่งของคนที่ทำพิธีสวด	53
4.8	ข้าวของที่ผูกติดกับเสาเรือน	55
4.9	การวางตำแหน่งเสาเรือน	56
4.10	การยกเสาเรือน	56
4.11	แผนที่ตั้งของเรือนในเขตอนุรักษ์	58
4.12	เรือนหลังที่ 1 บ้านป่าขาม	59
4.13	ที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้วอยู่ตรง ณ บริเวณเสาหลักของเรือน	59
4.14	แปรงของเรือน	59
4.15	การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.11	59

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ		หน้า
4.16	เรือนหลังที่ 2 ตั้งอยู่บ้านหมื่นนา	60
4.17	ที่บูชาเทวดา เรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปตรงเสาขวัญ	60
4.18	แปรงของเรือน	60
4.19	การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.11	60
4.20	แผนที่ตั้งของเรือนในบ้านปากชี	61
4.21	เรือนหลังที่ 3 อยู่บ้านปากชี	62
4.22	ที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้วอยู่ตรง ณ บริเวณ เสาหลักของเรือน	62
4.23	แปรงของเรือน	62
4.24	การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.20	62
4.25	เรือนหลังที่ 4 บ้านปากชี	63
4.26	ที่บูชา เทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป	63
4.27	แปรงของเรือน	63
4.28	การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.20	63
4.29	เรือนหลังที่ 5 บ้านปากชี	64
4.30	ที่บูชาเทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว	64
4.31	แปรงของเรือน	64
4.32	การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.20	64
4.33	แผนที่ตั้งของเรือนในบ้านสิง	65
4.34	เรือนหลังที่ 6 บ้านสิง	66
4.35	ที่บูชาเทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว	66
4.36	แปรงของเรือน	66
4.37	การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.33	66
4.38	แผนที่ตั้งของเรือนในบ้านเชียงมวก	67
4.39	เรือนหลังที่ 7 เชียงมวก	68
4.40	ที่บูชาเทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป	68
4.41	แปรงของเรือน	68

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า
4.42 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.38	68
4.43 เรือนหลังที่ 8 เมืองชาย	69
4.44 ที่บูชาเทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป	69
4.45 แปรนของเรือน	69
4.46 การวางทิศของเรือน	69
4.47 แผนที่ตั้งของเรือนในบ้านผานม	70
4.48 เรือนหลังที่ 9 บ้านผานม	71
4.49 ที่บูชาเทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป	71
4.50 แปรนของเรือน	71
4.51 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.47	71
4.52 เรือนหลังที่ 10 บ้านผานม	72
4.53 ที่บูชาเทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว	72
4.54 แปรนของเรือน	72
4.55 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.47	72
4.56 เรือนหลังที่ 11 บ้านพันหลวง	73
4.57 ที่บูชาเทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป	73
4.58 แปรนของเรือน	73
4.59 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.11	73
4.60 เรือนหลังที่ 12 บ้านพันหลวง	74
4.61 ที่บูชาเทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป	74
4.62 แปรนของเรือน	74
4.63 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.11	74
4.64 เรือนหลังที่ 13 อาราม	75
4.65 ที่บูชาเทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว	75
4.66 แปรนของเรือน	75
4.67 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.11	75

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า	
4.68	แผนที่ตั้งของเรือนในบ้านนาซาง	76
4.69	เรือนหลังที่ 14 บ้านนาซาง	76
4.70	แปลนของเรือน	76
4.71	เรือนหลังที่ 15 บ้านเชียงมวก	77
4.72	ที่บูชาเทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป	77
7.73	แปลนของเรือน	77
4.74	การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.38	77
4.75	เรือนหลังที่ 16 บ้านสิง	78
4.76	ไต้ถุนที่ใช้เป็นที่พักผ่อนและเก็บข้าวของต่างๆ	78
4.77	แปลนของเรือน	78
4.78	การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.33	78
4.79	เรือนหลังที่ 17 บ้านเชียงมวก	79
4.80	ไต้ถุนที่ใช้เป็นที่พักผ่อนและเก็บข้าวของต่างๆ	79
4.81	แปลนของเรือน	79
4.82	การวางทิศของเรือนตัดมาจากรูปที่ 4.38	79
4.83	เรือนหลังที่ 18 บ้านนาซาง	80
4.84	ที่บูชาเทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป	80
4.85	แปลนของเรือน	80
4.86	การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.55	80
4.87	เรือนหลังที่ 19 บ้านผานม	81
4.88	ที่บูชาเทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป	81
4.89	แปลนของเรือน	81
4.90	การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.39	81
4.91	เรือนหลังที่ 20 อาไผ่	82
4.92	ที่บูชาเทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป	82
4.93	แปลนของเรือน	82

สารบัญภาพ (ต่อ)

หน้า		ภาพ
4.94	การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.11	82
4.95	เรือนหลังที่ 21 นาซาง	83
4.96	ที่บูชาเทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป	83
4.97	แปลนของเรือน	83
4.98	การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.55	83
4.99	เรือนหลังที่ 22 บ้านวัดหนอง	84
4.100	การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.11	84
4.101	เรือนหลังที่ 23 บ้านวัดหนอง	85
4.102	การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.11	85
4.103	เรือนหลังที่ 24 บ้านนาซาง	85
4.104	การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.55	85
4.105	เรือนหลังที่ 25 บ้านเชียงมวน	86
4.106	การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.11	86
5.1	เป็นรูปเรือนที่สร้างเพื่อให้แก่คนฝรั่งเศส	103
5.2	เป็นรูปเรือนของผู้ที่เป็นขุนนางที่ปลุกในช่วงของฝรั่งเศส	103
5.3	เรือนศึกษาหลังที่ 8 ปลุกเมื่อปี ค.ศ.1940 เป็นเรือนยกใต้ถุนสูง	104
5.4	เรือนที่ศึกษาหลังที่ 4 ปลุกใน ปี ค.ศ. 1941	106
5.5	เป็นเรือนหลังที่ 1 ปลุกในปีค.ศ.1946	107
5.6	เป็นเรือนหลังที่10 ปลุกในปี ค.ศ.1960	111
5.7	แสดงให้เห็นว่าตรงเสาขวัญจะเป็นที่บูชาเทวดา	111
5.8	แสดงให้เห็นถึงที่ตั้งของเรือนที่ศึกษาหมู่บ้านปากชี	112
5.9	เรือนที่ศึกษาหลังที่ 15 ปลุกในปี ค.ศ. 1960	116
5.10	เรือนที่ศึกษาหลังที่16 ปลุกในปี ค.ศ.1958	117
5.11	ภาพในเรือนหลังที่ 16 แสดงให้เห็นเสาขวัญจะเป็นที่บูชาเทวดาเรือน	117
5.12	แสดงให้เห็นถึงที่ตั้งของเรือนที่ศึกษาและโครงสร้างรวมของการวางทิศทางเรือน	117
5.13	เรือนศึกษาหลังที่ 20 แสดงให้เห็นว่าตรงเสาขวัญที่ยังคงอยู่และเป็นที่บูชาเทวดาเรือน	123

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ		หน้า
5.14	เรือนที่ศึกษาหลังที่ 20 ปลูกในปี ค.ศ. 1976	124
4.15	เป็นการแสดงให้เห็นถึงการวางตัวเรือนไปตามถนน	124
5.16	แสดงให้เห็นถึงที่ตั้งของเรือนที่ศึกษาและ โครงสร้างรวมของการวางทิศ	124
5.17	เรือนที่ศึกษาหลังที่ 22 ปลูกในปี ค.ศ. 2007 แสดงให้เห็นถึงรูปแบบดั้งเดิม	131
5.18	เรือนที่ศึกษาหลังที่ 24 ปลูกในปี ค.ศ. 2005 แสดงให้เห็นถึงรูปแบบดั้งเดิม	132

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved